

La bona nova de la llúdriga

Una de les darreres notícies sobre la llúdriga (a casa nostra, la varietat *Lutra lutra*, euroasiàtica) ha estat la publicació d'una guia de seguiment per part de l'associació Projecte Rius. L'objectiu és que els voluntaris puguin seguir-ne la pista i deixar constància que s'ha establert i està ben a gust en el seu hàbitat. Silvia Gili, coordinadora de la guia, recorda que "la idea va sorgir el 2006, en una trobada de voluntaris del grup de treball de la xarxa del riu Besòs, quan es va decidir que, en vista d'indicis clars que hi havia llúdrigues a la conca del Besòs que havien saltat del Ter, era bo de rastrejar-les". Durant l'any passat es va elaborar la guia, que enguany ja és un document que serveix d'eina en el treball de camp. A banda de consideracions generals, se'ns diu com seguir-li la pista, a partir, per exemple, dels seus excrements, d'una olor característica i que diposita en llocs ben recognoscibles per marcar territori; o a partir de les petjades,

Corren temps més bons per al nostre medi natural. Ens ho indica la llúdriga, un mamífer semiaquàtic que és un dels millors bioindicadors. Que les seves poblacions es redrecin a Catalunya vol dir que els rius recuperen la salut i el bosc de ribera mereix més respecte de les infraestructures.

amb els característics dits en forma de llàgrima. Els excrements ens hauran de donar informació sobre com s'alimenta, si a la seva dieta hi predominen peixos, crancs o amfibis. A la guia hi apareixen els trams que cal mostrejar i més ítems que configuren tota una metodologia. Com diu Silvia Gili, "podrem considerar que la guia i tota aquesta acció de mostreig ha estat un èxit si la metodologia funciona, perquè no es tracta de trobar un dels tres exemplars o quatre que potser s'hi troben, sinó de saber fer una bona caracterització de l'hàbitat, si és adequat perquè una llúdriga s'hi trobi bé, com ja passa al riu Congost, dins aquesta conca". Afegeix que "també serà molt interessant de veure quins són els possibles factors limitadors per a la seva presència en aquests hàbitats". En aquesta recerca de la llúdriga, hi intervindran quinze grups, de dues persones a vuit, que han estat seleccionades entre els voluntaris que fa temps que formen part del Projecte Rius.

De bandera. La llúdriga és el que els biòlegs anglosaxons anomenen una *flag-ship specie*, una espècie *bandera*, perquè

ha suscitat debats de l'opinió pública sobre els entrebancs per a la seva supervivència i de l'hàbitat en què es mou. També és considerada una espècie clau pel paper que exerceix en la complexa cadena d'interrelacions d'un ecosistema, en què podem observar fets de predació, herbivorisme, mutualisme, parasitisme, dispersió de llavors o pol·linització, entre més. L'extinció de la llúdriga pot motivar, dins aquest entramat, una seguit de lamentables desaparicions en cadena. També és una espècie *paraigua*, que, si bé per a conservar-se ha de menester un espai de manteniment en correctes condicions, també fa conservar infinitat d'espècies de l'ecosistema. Per tot això i molt més, la llúdriga justificava una gran operació de redreçament, de reintroducció de l'espècie, com ho ha estat, del 1993 ençà, el Projecte Llúdriga, emprès per la Fundació Territori i Paisatge de Caixa Catalunya. Aquest gran procés ha fet que entre 200 llúdrigues i 250 ara estiguin escampades pels aiguamolls de l'Empordà i les conques de la Muga i el Fluvià —objectius previstos inicialment— i els rius Ter, Tec i Tet (aquests dos a Catalunya Nord). Gràcies al Projecte Llúdriga el mustèlid ha visitat ciutats com ara Perpinyà, Girona, Banyoles o Ripoll i és emblema d'espais naturals tan rellevants com els estanys de Sils o l'estany de Banyoles. Jordi Sargatal, director de Territori i Paisatge, està ben ufanós per l'èxit de l'experiència: “Vam fer servir uns 300 punts d'observació a la Muga i el Fluvià, on havíem de trobar petjades o excrements. Hem passat de zero a trobar vestigis de llúdriga en un 70% d'aquests punts.” Celebrem la recuperació de la llúdriga, però no hauríem d'oblidar què la va dur fins al precipici de l'extinció a les nostres contrades. Com explica Sargatal, “primer hauríem de parlar de la persecució directa de l'home, que tenia la protecció de la llei, que considerava aquest animal una feristela, per perseguir-lo i vendre'n la pell, cosa que podia reportar mil pessetes els anys 50”. Un altre factor, “silenciós”, com diu Sargatal, “va ser la contaminació dels rius amb DDT o metalls pesants, com ara cadmi o plom, que s'acumula ven en els peixos que servien de base d'alimentació de l'animal”. Finalment, “caldria parlar dels canvis d'hàbitat ocasionats per la construcció de determinades infraestructures, en què es destrüen

boscos de ribera i les llúdrigues no podien trobar un lloc adequat per a criar.” Amb el pas dels anys, “la llúdriga s'ha pogut beneficiar de la millora substancial de l'estat dels rius, que ja no pateixen greus processos de contaminació. Es pot dir que tots plegats hem fet els deures pel que fa a la gestió dels rius, i la llúdriga ja en pot ser el seu gran bioindicador: penseu que al Regne Unit, si es detecta la presència de la llúdriga en un riu, no es considera necessari fer-ne anàlisis de qualitat de les aigües”. Un cop superat aquest perill, n'hi ha més, com ara evitar que siguin atropellades als vials, per a la qual cosa, com a mesura de prevenció, es van fent passos de fauna per a facilitar-los el trànsit a través del territori.

Dins de l'obra. El pla de recuperació de la llúdriga, impulsat pel Departament

Hàbitat aquàtic i terrestre

Biològicament, la llúdriga és una bèstia de terra i d'aigua, de morfologia clarament hidrodinàmica, que s'alimenta fonamentalment de peixos i crancs, però que ha de fer la reproducció obligadament a terra. Són animals discrets, de tarannà solitari, que per evitar la presència de l'home fan vida quan es fa fosc. Tot i que generalment les trobem en aigua dolça (rius, estanys, rieres, embassaments) poden fer incursions a mar, com passa als aiguamolls de l'Empordà. Assoleixen la maduresa sexual a dos o tres anys d'edat i, després de dos mesos de gestació, solen parir entre una cria i quatre, que viuran protegides per la mare durant el primer any de vida.

de Medi Ambient i Habitatge des del 2003, s'aplica a catorze comarques del Pirineu i el Prepirineu, una part de la conca de l'Ebre i a les conques de la Muga i el Fluvià. Jordi Ruiz Olmo, cap del Servei de Protecció de Fauna, Flora i Animals de Companyia de Medi Natural, considera que és un “dels plans que ha tingut més èxit, per la millora del sanejament de les aigües que s'aboquen als rius i per l'aplicació de mesures preventives: ara qualsevol obra d'infraestructura que pugui afectar marges o lleres del riu ha d'anar acompanyada d'un informe, i els responsables resten obligats a habilitar-hi caus per a les llúdrigues”. Només en la construcció de les vies del TGV s'han fet quinze obres compensatòries d'aquesta mena, que també inclouen passos de fauna. Com diu Ruiz Olmo, “ara, qualsevol obra pública té la llúdriga com a clau, qualsevol via, tren o carretera s'ha de fer de forma diferent”. Ruiz, considerat màxim especialista en llúdrigues del país i autor de guies de divulgació sobre l'espècie, també destaca com a factor important l'educació ambiental: “Quan es detecta una llúdriga, primer truquem als mitjans perquè se'n facin ressò i així contribuïm a enfortir la sensibilització ciutadana. Ho vam fer en el cas de la troballa del riu Congost.” Estimacions relatives ens informen que hi ha entre 400 llúdrigues i 500 a Catalunya, i no fa pas tants anys, el 1987, que un trist cens de vint exemplars a tot el país ens avisava amb un llum vermell que l'extinció s'acostava. “En tots aquests anys l'increment ha estat notabilíssim, ha arribat a l'Ebre i ben segur que aviat la podrem albirar al Delta del Llobregat.” És especialment destacable que la llúdriga sigui present al Baix Ebre, la Tordera, la Sénia o el Besòs, i que hi hagi possibilitats que també pugui aparèixer a rius com el Gaià, el Francolí o el Montsant.

No abaixar la guàrdia. Tot i les millores, Jordi Ruiz Olmo recomana de “no abaixar la guàrdia, ja que hi ha nous perills: la sequera, la manca de cabal al riu, pot ser un factor limitador per a la supervivència de la llúdriga. Hem de veure com evoluciona, després de dos hiverns amb tan poca pluja. També poden aparèixer noves substàncies contaminants als rius”.

Jordi Garriga